

РЕЦЕНЗИЯ

**на дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор”
по научна специалност 05.02.18 „Икономика и управление (Индустрия)”**

Автор на дисертационния труд: Динка Атанасова Златева

Тема на дисертационния труд: Възможности за усъвършенстване управлението на пбблик рилейшънс комуникации в пивоварната промишленост

Рецензент: проф. д-р М. Рибов, шифър 05.02.18 „Икономика и управление”

Правно основание: Заповед № 2166 от 19.09.2013 г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски”

Рецензията е изготвена в съответствие с изискванията на чл. 6 (3) ЗРАСРБ и чл. 27 (1) и (2) от ППЗРАСРБ. Тя е съставена от седем части, включващи информация за актуалността на темата, обема и структурата на дисертационния труд, методическия инструментариум, съдържанието на труда, научните приноси, критичните бележки и заключение.

Справка за кандидата

Динка Атанасова Златева е родена през 1972 г. в гр. Нова Загора. Средното си образование завършва в гр. Нова Загора в Техникум по механотехника „Атанас Димитров“. През периода 1991-1994 г. придобива образователно-квалификационна степен „Професионален бакалавър“ в гр. Свищов към Полувисш институт по икономика и управление по специалност „Икономика и управление на кооперациите“. По същото време се е обучавала в преквалификационен курс към Стопанска академия „Д. Ценов“ гр. Свищов по специалност „Делови отношения“ с квалификация „Посредник при делови контакти“. В периода 1994-1997 г. продължава обучението си по спец. „Икономика на кооперациите“ към Стопанския факултет на ВТУ „Св.Св. Кирил и Методий“, където придобива ОКС „Магистър“. След успешен конкурс през

1997 г.е назначена на академична длъжност „асистент“ в Стопанския факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“ Благоевград, а през 2002 г. е повишена в „гл. асистент“. Динка Златева е зачислена през 2011 г. като докторант на самостоятелна подготовка по научна специалност „Икономика и управление“ (Индустрия) към катедра „Мениджмънт и маркетинг“ на Стопанския факултет при ЮЗУ „Неофит Рилски“ – гр. Благоевград. В годините същата е провеждала семинарни занятия по дисциплините: „Маркетинг“, „Цени и ценова политика“, „Международен маркетинг“, „Поведение на потребителя“, „Рекламна политика“, „Управление на продажбите и бизнес логистика“, „Дистрибуционна политика“, „Маркетингови проучвания“, „Електронен маркетинг“. По решение на катедрата са ѝ възложени и лекционни курсове по дисциплините „Маркетингови проучвания“ и „Електронен маркетинг“. Свидетелство за нейния стремеж към развитие е и участието ѝ в езикови курсове (английски език). Владее отлично писмено и говоримо английски и руски език. Активно е участвала в разработвани към катедрата и факултета проекти, като има и един самостоятелен.

Актуалност на темата

Актуалността на избраната от докторанта тема за усъвършенстване на управлението на публичен рилейшънс в пивоварната промишленост се обяснява с нарасналия интерес на обществото към информираност за бизнес процесите, осигуряващи потребяваните от тях продукти. Причината е, че публичен рилейшънс е съвременен комуникационен способ, насочен към създаване и поддържане на връзки и диалог с различните аудитории чрез прилагане на богат набор от форми за създаване и изграждане на доверие и разбирателство в отношенията с потребителите.

Очевидно е, че успешното позициониране и възможността за по-нататъшен ръст на съвременната фирма зависи в много голяма степен от нейната загриженост за обществото. Именно нарасналата възискателност на новото поколение потребители е главната предпоставка за все по-широко прилагания тип комуникация – Публичен рилейшънс, в основата на която стоят диалогът и фактите, като целта на този диалог е изграждане на доверие и сътрудничество с потребителите.

Докторантът аргументирано е обосновал **актуалността и значимостта** на изследвания проблем в дисертационния труд. Изложените доводи ми дават основание да окачествя темата като актуална, с открояващи се нерешени проблеми в областта на управлението на публичен рилейшънс технологията и с възможност за постигане на научно-приложни резултати с характер на приноси.

Обем и структура на дисертацията

Дисертационният труд е разработен в общ **обем** от 267 стр., списък на използваната литература от 7 стр. и 11 приложения с обем от 58 стр. Този обем е достатъчен за задълбочен анализ на конкретен проблем, какъвто е усъвършенстването на управлението на пбблик рилейшънс в пивоварната промишленост. Той позволява конкретизацията на това изследване и дава възможност за фокусиране на вниманието върху възлови въпроси на научната интрига. Трудът е добре балансиран. Използван е богат набор от таблици и фигури за онагледяване на авторски твърдения заложи в разработката. Библиографският апарат на работата включва 109 източника. В преобладаващата си част използваната литература е публикувана през периода 2000-2013 г.

В структурно отношение дисертацията е съставена от три глави, увод, заключение, използвана литература и приложения. В този си вид тя представлява добре изградена логическа конструкция, обединяваща физическата основа на труда, неговата архитектура, съдържание и вътрешна форма в едно структурно цяло. Тази структура се определя предимно от връзките и отношенията на включените в дисертационния труд понятия и съждения, използвани за извеждане на една или друга закономерност и обосноваване на едно или друго твърдение.

При подбора, структурирането и разработката на дисертацията, докторантът последователно изследва теоретичните, методологическите и приложните въпроси на пбблик рилейшънс комуникациите в пивоварната индустрия. Тази структура на изследването осигурява добра връзка между отделните елементи на дисертационния труд и разкрива достатъчно релефно отношения между тях и дисертацията като цяло.

Използван методологически инструментариум

За постигане на поставените цели докторантът използва специфичен **методологически инструментариум**. Разглеждан като технология за научно познание или преобразуване на действителността, този инструментариум се състои от набор, подходи и методи, включващи преглед на входящите литературни източници, анализ на резултатите от проведеното изследване, лични наблюдения и експертен опит в областта на системата за управление на пбблик рилейшънс комуникациите в комплекс от предприятия от пивоварната промишленост.

В дисертационния труд са използвани както вторични, така и първични данни. Събирането на първична информация е в резултат от прилагането на различни количествени и качествени техники като наблюдение и директна комуникация. За интерпретация на събраната информация и формулиране на изводи в дисертацията са използвани методите за анализ, синтез, индукция и дедукция.

Може да се приеме, че приложеният от докторанта методологически инструментариум е подходящ за особеностите на обекта и предмета на изследването, за равнището на развитие на методологията и нейната приложимост за целите и задачите на изследването и възможностите за неговото провеждане.

Съдържание на дисертационния труд

Анализът на съдържанието на дисертацията показва, че докторантът е спазил наложилата се схема при структуриране на научните трудове.

В работата са включени онези факти, които са изиграли важна роля за установяването и развитието на водещи идеи и основни хипотези, закони и теории в областта на усъвършенстването на управлението на пбблик рилейшънс в пивоварните предприятия. Проучено е състоянието и развитието на ПР технологията, определени са особеностите ѝ и са разкрити възможностите за нейното подобряване. Разгледан е методическият инструментариум и са определени показателите и методите за оценка на състоянието на прилаганата ПР технология в пивоварното предприятие. Специално внимание е отделено на приложните въпроси. Докторантът е анализирал и оценил нивото на пбблик рилейшънс комуникациите на три пивоварни предприятия и е направил успешен опит да разработи система за управление на пбблик рилейшънс комуникациите, която води до подобряване на качеството в тяхното приложение.

В уводната част на своя труд докторантът последователно изяснява актуалността, обекта, предмета, целите и задачите на изследването, основната теза, методологията и възприетите ограничения от докторанта.

Първата глава от дисертационния труд представлява теоретичен обзор, като докторантът се позовава на известни с публикациите си автори, изследващи третирания проблем: чуждестранни автори – Фр. Джефкинс, Дж. Груниг, Ш. Харисън, Дж. Стаубер, Ф. Котлър, Дж. Марстън, С. Блек, Л. Тай, Р. Харлоу, и др., и български – М. Златева, В.

Станев, В.Панчева, В. Благоев, Г. Иванов, Здр. Райков и др. В хода на изясняване на същината на понятието и развитието на теоретичните съждения по изследвания проблем, докторантът е извел своя дефиниция, към която се придържа в разработката. Съвсем резонно акцент е поставен и върху особеностите на пбблик рилейшънс комуникациите, като вниманието е насочено върху интерактивния процес при осъществяването им. Логически и обосновано фокусът се измества върху специфичното им проявление в пивоварната промишленост. Авторът е отделил специално място и на добрите практики в пбблик рилейшънс комуникациите, споделени от водещи пивоварни компании, което дава възможност за използване на чуждия опит по пътя към по-доброто им и ефективно управление, подпомагайки усилията за поддържане и подобряване на качеството им. След изясняване на теоретичните въпроси, касаещи пбблик рилейшънс комуникациите, естеството на изследвания проблем налага търсене на систематизация на процеса на управлението им. В тази насока в контекста на системния подход авторът разглежда пбблик рилейшънс комуникациите като система за управление, гарантираща висока стабилност и устойчивост в качеството на управленските дейности, като търси корелацията ѝ с останалите сертифицирани системи за управление.

Задълбоченият анализ по изследваните проблеми показва широката информираност на докторанта и способността му да борава със специализирана литература, насочвайки литературният обзор към темата на дисертацията и към прилагане на коректен **методологически подход** за изпълнение на поставените цели и задачи. В тази връзка във *втора глава* от дисертацията са представени подробно методите за анализ и оценка на пбблик рилейшънс комуникациите в пивоварния бранш, на базата на които се проектира система за управление на пбблик рилейшънс комуникациите, която да води към подобряване на управлението им. Докторантът правилно насочва вниманието към нормативните уредби, регламентиращи систематизирането на процеса на приложение на пбблик рилейшънс комуникациите, като съвсем логично търси връзка на системата за управление на ПРК с останалите функциониращи системи за управление в предприятията от пивоварния бранш в търсене на съгласуваност между тях. Специално внимание е отделено на анализа, проектирането и внедряването на системи за управление на пбблик рилейшънс комуникациите в пивоварното предприятие. Анализът се провежда с цел откриване на проблемите, формулиране на целите и определяне на задачите, които способстват за

разработването на техническо задание, технически проект и работен проект. Коректно докторантът свежда проблема до организационно-техническо ниво, като насочва усилията си към проектирането на система за управление на публични релейшънс комуникациите, предвид това, че проектирането е възлов етап от създаването ѝ, който изисква прецизност при дефиниране на параметрите и показателите на системата, идентифицирането на процесите и съгласуването им с тези на останалите системи за управление с цел избягване на несъответствия, пропуски или дублиране на дейности, след което се пристъпва към нейното документиране. В етапа на внедряване на системата за управление на публични релейшънс комуникациите в пивоварното предприятие, докторантът технологично описва процеса на поетапно внедряване на елементите на системата, съобразно тяхното място и значимост за цялостното функциониране на системата.

Практическата проекция по изследвания проблем е представена в *трета глава* от дисертационния труд. Тя обхваща приложението на изведената в предходната глава система за управление на публични релейшънс комуникациите в конкретни условия на функциониращите предприятия чрез разработването и внедряването ѝ, с цел доказване на докторантската теза и постигане на подобряване на управлението на публични релейшънс комуникациите по примера на изследваните пивоварни предприятия. Впечатление прави извеждането на система от специфични показатели, характеризиращи публични релейшънс технологията. Доказателствен характер, подкрепящ твърденията в труда имат направените три анкетни проучвания: дълбочинно интервю, отразяващо мнението на специалистите в областта на ПРК в пивоварния бранш, както и проведените две анкети сред реципиенти преди и след внедряване на разработената система за управление на публични релейшънс комуникациите. В резултат на направения от кандидата анализ се констатира подобряване на управлението на публични релейшънс комуникациите в изследваните от него пивоварни предприятия, което води до постигане на заложените цели и задачи в разработката. Въз основа на проведеното проучване, кандидатът прави изводи и дава насоки за подобряване на управлението на публични релейшънс комуникациите.

Оценката на съдържанието на дисертационния труд показва, че в него е включен богат теоретичен и емпиричен материал, разкриващ в детайли възможностите за усъвършенстване на управлението на публични релейшънс комуникациите в пивоварния сектор. Общата ми оценка за съдържанието на дисертационния труд е положителна.

Предложени са оригинални идеи и решения за разработване и внедряването на система за управление на пбблик рилейшънс в пивоварното предприятие. Докторантът е постигнал необходимата логическа структура от връзки и отношения между използваните понятия и съждения за обосноваване на едно или друго твърдение за управление на пбблик рилейшънс комуникациите в пивоварното предприятие.

Приноси в дисертационния труд

В дисертационния труд са налице обективни доказателства за научно-приложни резултати, които имат характера на **приноси** и могат да бъдат представени по следния начин:

1) Въз основа на задълбочени проучвания е проследено развитието на теоретичната мисъл и на тази основа са определени основни тенденции за пбблик рилейшънс комуникациите в пивоварната индустрия;

2) Установени са особеностите на пбблик рилейшънс комуникациите в предприятието от пивоварната промишленост и са разкрити възможностите за приложението на системния подход в тяхното управление;

3) Разработен е цялостен алгоритъм за анализ, проектиране и внедряване на система за управление на пбблик рилейшънс комуникации в пивоварните предприятия;

4) Определени са насоките за усъвършенстване и изискванията за разработване и функциониране на системите на пбблик рилейшънс в реални условия.

Критични бележки

Вземайки под внимание обстоятелството, че дисертационният труд представлява сериозен опит за задълбочено изследване на въпроси, свързани с усъвършенстването на управлението на пбблик рилейшънс комуникациите в пивоварната промишленост, ще си позволя да отбележа и наличието на някои пропуски, а именно:

1) Макар и епизодично в дисертационния труд се натъквам на текстове с детайлизация, която затруднява читателя в проследяване на основния замисъл на автора;

2) На отделни места в дисертацията се срещат тематични описания, които по своето състояние и начин на изложение са с дидактическа насоченост;

- 3) Плахо са коментирани вижданията на някои автори, които за времето когато са ги застъпвали са били актуални на фона на извършваната глобализация в световен мащаб и които се нуждаят от преосмисляне.

Посочените критични бележки не намаляват значимостта на изтъкнатите научно-приложни приноси. Дисертационният труд съдържа значителна по обем полезна информация и притежава достойнството на научно изследване с практическа насоченост. В него са обхванати основните въпроси, свързани с управление на пбблик рилейшънс комуникациите в предприятията от пивоварната промишленост, чието прилагане в практиката би довело до съществено подобряване на пбблик рилейшънс комуникациите.

Заклучение

Общата ми оценка за дисертационния труд е положителна. В него се съдържат научно-приложни резултати с характер на принос, с които се обогатяват съществуващите научни знания в областта на управлението на пбблик рилейшънс в пивоварната промишленост. В този смисъл дисертационният труд отговаря изцяло на изискванията на чл. 27, ал. 1 от ППЗРАСРБ. Това ми дава основание да предложа на уважаемите членове на разширения Катедрен съвет да вземат решение за отчисляване на докторанта и даване ход на процедурата за публична защита с оглед присъждането на Динка Златева на образователната и научна степен „доктор“ по научна специалност 05.02.18 Икономика и управление (Индустрия).

София,

03.10.2013 г.

Рецензент:

/проф. д-р М. Рибов/